

HÖST 2019

Sälle

AGNETA OCH JARMO NJUTER AV LIVET I SKÄRGÅRDEN | NYA SÄLLE-HAMNAR PRESENTERAS
RÖR DIG ANSVARSFULLT I NATUREN | ANNI KORKMAN BERÄTTAR OM SIN RELATION TILL NATUREN
JULKORT OCH JULENS SÄLLE-PRODUKTERBJUDANDEN

HÅLL SKÄRGÅRDEN REN RF:S MEDLEMSTIDNING

PÅ OMSLAGET: *Agneta Jansson och Jarmo Ylitalo,
Stenskärs företagarpär*

BILD: *Nora Forsman*

UTGIVARE: Håll Skärgården Ren rf
Slottsgatan 16, 20100 Åbo

KONTOR TEL. 02 274 5500

salle@pssry.fi

Insamlingstillstånd RA/2017/1180

CHEFREDAKTÖR: Nora Forsman

REDAKTIONSRÅD: Nora Forsman, Veera Säilä,
Ida Sandberg och Aija Kaski

LAY-OUT OCH ILLUSTRATIONER:

Pauliina Vesterinen / Pauhaus Oy

Illustrationer på s. 10, s. 19 och s. 22 Arto Vesterinen

TRYCKERI: Jaakkoo-Taara Oy

BÄTTRE VARJE DAG...

Då jag skriver denna ledare har det gått, exakt på dagen, 50 år sedan stiftelseurkunden för Håll Skärgården Ren rf undertecknades av **Rabbe Laurén, Renée Slotte** och **Gunnar Mattsson** den 25 september 1969. De hade sett en soppsåse för mycket flyta omkring på Skärgårdshavet och beslöt att göra slag i saken. För det skall de ha ett stort grattis och evigt tack.

Idag har vi uppnått ett läge där, speciellt den yngre generationen, ser det som en självklarhet att man inte skräpar ner i naturen eller släpper septikavfall ur sin båt. Det har inte alltid varit så. Men det blir bättre varje dag.

Som vi alla vet styrs våra handlingar av attityder och attityd är något vi får av dem vi ser upp till, ofta våra föräldrar samt släkt och vänner.

Därför är det en viktig del av HSR rf:s arbete att gå i täten för att förbättra och styra attityderna i rätt riktning. Vilket vi gör, fortlöpande.

Det kanske mest belönande med att vara involverad i en organisation som HSR rf är att man får göra detta jobb tillsammans med ett fantastiskt nätverk av människor som inte bara gör detta som sitt jobb eller som frivilligarbete. De gör det med hela sitt hjärta. Och det syns.

Nu när vi fyllt 50 år vill jag rikta ett stort och rent tack till alla er som under årens lopp deltagit i vårt arbete. Vare sig det handlar om personal, frivilliga, myndigheter, sponsorer, politiker eller medlemmar av föreningen. Ingen särskilt nämnd men inte heller glömd.

Låt oss tillsammans säkerställa att vi returnerar vår enastående natur till kommande generationer i bättre skick än vi tagit emot den. Men ännu viktigare är att vi njuter fullt av naturen medan vi är här.

Det blir bättre varje dag...

Bena från Lususkär (och ordförande för HSR rf:s styrelse)

Och ännu en sak:

År 2018 samlade vi in 2 000 m³ sopor och 130 ton skrot.

Bengt Westerholm
HSR rf:s styrelseordförande

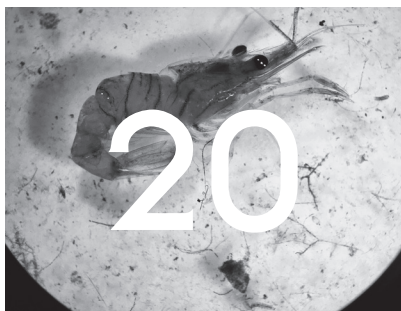
PÅ YTAN

HÖSTENS SÄLLE

I SÄLLES SÄLLSKAP

VÅR GEMENSAMMA MILJÖ

INNEHÅLL

På ytan.....	4
Höstens Sälle.....	6
Signaler.....	10
Snygg Beach.....	11
På Sälles kompass.....	12
Sälles ansikten.....	14
I Sälles sällskap.....	16
Sälle tipsar.....	19
Vår gemensamma miljö.....	20
Känner du igen?.....	22
Julkort.....	23
Sälle-produkter.....	24
Det vattnas i munnen.....	26
Kontaktuppgifter.....	27
Stödjure.....	28

På ytan 2019

SAMMANSTÄLLT AV: Nora Forsman

1. Posankka Race för första gången i Aura å

På Åbodagen 15.9 kunde man från Aura ås strand följa 2 000 små badposankor tävla om att komma först i mål. Det rörde sig om HSR rf:s nya, roliga medelinsamlingsjippo. Man kunde delta i tävlingen genom att för 10 euro adoptera en numrerad tävlingsposanka.

Posankorna startade från Aurabron där de släpptes ner på en tävlingsbana som Egentliga Finlands räddningsverk inhägnat med hjälp av bommar. Banan hade planerats så att inte en enda Posanka lyckades smita. Efter tävlingen fiskades posankorna upp ur ån och kommer att användas på nytt i nästa års Posankka Race, som har planerats bli ett årligen återkommande jippo.

Posankka Race samlade under Åbodagen en stor publik på åstranden. Många hade kommit för att heja på sin egen posanka.

Bakom idén till tävlingen stod **Kristiina Winter**, ansvarig för Posankaprodukterna.

– Idén kom från Ducky Derby som ordnas i Chicago, där 60 000 badankor tävlar och intäkterna doneras till välgörenhet. Tanken är att ha roligt samtidigt som man gör en god gärning. Jag bad HSR rf att vara med eftersom jag ville att intäkterna från evenemanget skulle användas för arbetet för renare vattendrag, berättar Kristiina Winter.

Konferencier för årets race var **Osku Valtonen**, företagare inom kommunikationsbranschen, fiskare och välgörare från Åbo. **S**

Spalten På ytan innehåller de fräschaste nyheterna från HSR rf och sammanfattar den viktigaste aktuella informationen för våra medlemmar

2. Fotoskatter på Instagram

HSR rf har under det gångna året så gott som varje vecka satt ut roliga bilder ur föreningens arkiv på bildtjänsten Instagram. Ett urval bilder som återspeglar historiens vingslag och tidsandan under olika epoker hittar du på HSR rf:s Instagramkonto [@pidasaaristosiistina](#). Bilderna är försedda med hashtaggarna [#PSS50](#) och [#saaristoforever](#). **S**

3. FC Inter X HSR rf

Alfons Håkans-koncernen gratulerade den 50-åriga föreningen med en jubileumsmatch. När FC Inters spelare 16.8 klev in på planen för att möta HIFK var de klädda i unika matchtröjor försedda med HSR rf:s logo.

Tipsligamatchen mellan FC Inter–HIFK i augusti gick till historien, för Inter har aldrig tidigare spelat i en matchtröja som inte skulle ha prytt av huvudsponsorn Håkans logo. Efter matchen donerade FC Inter tröjorna till HSR rf för utauktionering och intäkterna gick till föreningens arbete för en renare vattenmiljö.

– Jubileumsmatchen var en fin öppning med vår nya samarbetspartner Alfons Håkans-koncernen. Vi har som mål att också anordna ett gemensamt Snygg Beach-strandstädnings-talko tillsammans med juniorerna och förhoppningsvis kan det här bli en årlig tradition. För oss är det viktigt att hitta nya målgrupper för att budskapet om vattendragens tillstånd och om vad var och en själv kan göra för dem ska nå ut till så många som möjligt, säger en glad **Aija Kaski**, general-sekreterare för HSR rf.

Under matchen visades information om HSR rf på info-tavlorna på Veritas Stadion. Föreningens maskot Sälle medverkade också: vid spelöppningen var det Sälle som förde bollen till domaren och i halvtidstävlingen var Sälle målvakt. **S**

4. Födelsedagsdonation ger bättre service på Björkö

Lyyti har redan i flera år varit HSR rf:s samarbetspartner. Nu i sommar fyllde Lyytis grundare och verkställande direktör Petri Hollmén och hans fru Maija 40 år. De ordnade en fest och istället för gåvor önskade de sig donationer till HSR rf. Festdeltagarna fick ihop en donation på svindlande 8 470 euro!

I enlighet med jubilarernas önskemål ska donationen användas för att iståndsätta Sälle-stationen i Björkö naturhamn, en plats som är viktig för dem. Planen för iståndsättningsarbetet kommer att klarna under vintern, men åtminstone kommer torrtoaletterna och sopstationen, som varit i flitig användning, att byggas ut. Dessutom ska efterkomposteringen av komposten från utedasset förbättras och en diskplatt byggas.

HSR rf vill rikta ett stort tack till Petri och Maija och alla festdeltagare! **S**

5. Min skärgård

Jubileumsåret till ära ger HSR rf ut Min skärgård, en minidokumentärserie i fyra delar. Tre av dessa har publicerats redan tidigare under året och den sista, en dokumentär om Bottniska viken, kommer i slutet av året.

Min skärgård är en minidokumentärserie som skildrar medlemmarnas passion för att röra sig till sjöss. I de olika avsnitten träffar vi en seglare, en paddlare, en sportfiskare och skepparen på M/S Roope-Botnia. Inramningen är den fantastiska och hänförande skärgårds- och insjönaturen.

Se hela serien på HSR rf:s YouTube-kanal: www.youtube.com/PSSry. **S**

Livet på en ö

TEXT OCH BILDER: Nora Forsman

Hur är det att leva året om ute på en ö? Agneta Jansson är sjätte generationens Stenskårsbo och har även fått sin man att bli förälskad i ön.

Stenskärs idylliska hamn glittrar i solskenet. Det är september, men vädret är ovanligt varmt, rentav hett. Stenskär ligger i Skärgårdshavet, i före detta Nagu kommun i Pargas. Jag har kommit till ön för att träffa **Agneta Jansson** och **Jarmo Ylitalo**, paret som i 30 år har drivit Stenskär skärgårdshemman och erbjudit tjänster till båtfarare och andra resenärer.

Agneta och Jarmo är ovanliga skärgårdsbor. De lyckas nämligen leva på ön året om och klarar sig på sin näring. Agneta Jansson är sjätte generationens Stenskårsbo. Sin man Jarmo träffade hon i fiskeriskolan, och därefter bodde de ett tag i bland annat Houtskär. Men Agneta hade ölivet i blodet och det lockade henne tillbaka: hon ville vara en länk i kedjan av generationer före henne. Även Jarmo, som ursprungligen är hemma från Helsingfors, har anpassat sig fantastiskt väl till livet på ön. Till och med så bra att den finskspråkiga Jarmo enligt Agneta numera talar så gott som perfekt svenska.

De traditionella näringarna på ön och i skärgården i stort har varit fiske, boskapsskötsel och småbruk. Förutom boskapsskötseln bidrar dessa näringar ännu idag till Agnetas och Jarmos försörjning, men numera måste en skärgårdsföretagare få sin utkomst från flera turismrelaterade källor.

– Mina föräldrar började från och med slutet av 1970-talet bredda näringarna genom att bygga uthyrningsstugor på närbelägna holmar. Vi har fortsatt detta arbete och numera har vi totalt åtta uthyrningsstugor. Fem av dem hyrs ut på veckobasis och tre med längre hyreskontrakt. Stugorna saknar el och ger besökarna möjlighet att njuta av naturens totala lugn. Bekvämligheter som kylskåp och spis drivs med gas, berättar Agneta.

I försäljningsboden nere i hamnen säljer Agneta och Jarmo fortfarande fisk till båtfarare och stuggäster, även om det nu på senare år kommer avsevärt mindre fisk i takt med att säl- och skarvbestånden ökat. Även nu, när vi sitter på hamnterrassen, kan vi se skarvarna och deras fiskebestyr. Sälarna syns mera sällan, och det är oftast båtfararna som berättar om sälobservationer. Fisket upptar fortsättningsvis ändå största delen av dagen, och all fisk som fås upp ur havets säljs. Och mer därtill skulle gå åt.

Agneta och Jarmo njuter av livet på ön. Dock om man ordentligt vill komma loss från arbetet, måste man åka bort.

På Stenskär kan båtfarare köpa grönsaker som är odlade på samma ö.

~~~~~
"Pappa var noga med att
båtfararna skulle skaffa
Sälle-märket till sina båtar."

– På kvällarna lägger vi ut näten och på morgnarna tar vi upp dem. Därefter fileas och röks fisken. Näten tvättas också dagligen, berättar Jarmo.

Jarmo och Agneta har också specialiserat sig på närod-lade grönsaker, som de plockar direkt från egna fält och säljer. De säljer bland annat potatis, lök, sallad och zucchini. På Stenskär bakar man också egen skärgårdslimpa för försäljning.

Stenskär och den närbelägna "systerön" Birsskär är populära bland båtfarare och med all rätt, för platsen präglas av en genuin gammaldags skärgårdskänsla. Åretruntboende på Stenskär är, förutom Agneta och Jarmo, ett annat par som äger Stenskärs gästbrygga. Agneta och Jarmo har själva ett par bojplatser och på Birsskär finns en splitterny betongpontonbrygga försedd med eluttag. Servicen kommer att förbättras ytterligare när en ny bastu för båtfarare och övriga gäster kommer att uppföras vid hamnens båthus. Redan förenyår kommer man att kunna ta de första baden i den nya bastun.

VIKTIGT SAMARBETE MED HSR RF

Stenskär var också en av de första hamnarna som i början av 1970-talet fick en Sälle-station. Den bestod av ett enkelt

sopkärl i en trähäck som placerades ut på klippan. Numera har Stenskär och Birsskär egna Sälle-stationer där man utöver brännbart avfall kan sortera metall, glas och kartong. Bägge öarna har också HSR rf:s torrtoaletter och på Stenskär finns en diskplats där diskvattnet filtreras. Framför Birsskär finns dessutom HSR rf:s flytande sugtömningsstation. Agneta berättar att samarbetet med HSR rf är väldigt viktigt för dem, liksom det även var för hennes föräldrar.

– Pappa var noga med att båtfararna skulle skaffa Sälle-märket till sina båtar. Han höll alltid på och gjorde reklam för föreningen då i början när varken Sälle-märket eller föreningen ännu var så kända. Han hade också ett roligt talesätt: "Förr i tiden fanns det mycket skräp, men lite båtar. Nuförtiden finns det mycket båtar men lite skräp", berättar Agneta glatt.

Samtalet glider in på nedskräpningsläget i havet och på stränderna. Tack vare fungerande avfallshantering har skärgårdsstränderna blivit avsevärt mer städade och människornas attityder gentemot nerskräpningen har också skärpts.

– Tidigare drev det i land en massa mjölkpåsar och annat skräp. Även från båtarna slängdes det i mer sopor och på öarna anlades illegala soptippar. Man kan ännu också hitta

／ *Höstens Sälle*

t.ex. nergrävda filburkar som är flera decennier gamla och som har bevarats helt intakta, funderar Jarmo och Agneta.

UNIKT SKÄRGÅRDSLIV

Livet på ön är givande om än också tungt mellan varven. Under några få månader måste man få ihop hela årsinkomsten och sommartid arbetar man från morgon till kväll. Inte heller vintertid vilar man på sina lagrar, utan då utför man reparationer och underhåll av byggnader, bryggor och båtar och ställer på det hela taget allt i ordning inför nästa säsong. Men skärgårdslivet passar paret och de längtar inte efter något annat. Agneta och Jarmo uppskattar en levande skärgård och är bekymrade över avfolkningen.

– Skärgårdsföretagande är svårt, och i synnerhet sådant företagande som skulle göra det möjligt att bo i skärgården året om. Vi har haft tur, eftersom vi hade en del av infrastrukturen färdig, men det skulle vara väldigt svårt att i dagens läge börja driva en gästhamn så att säga från noll, funderar Agneta och Jarmo.

Även om det numera lever färre fast bosatta i skärgården än det gjorde för t.ex. femtio år sedan, har livet

där ute till vissa delar blivit lättare. Agneta blev t.ex. redan som 6-åring tvungen att åka till Lillandet i Nagu för att gå i skola och kom bara hem till helger och lov. Det var tufft för ett litet barn som dittills levtt ett skyddat liv. För Agnetas och Jarmos egen son, som nu är i tjugårsåldern, ordnades till följd av en lagändring dagliga skolskjutsar.

– Förbindelsebåttrafiken har också förbättrats. Tidigare, när båtarna hade andra tidtabeller, tog det flera dagar att åka till affären. Numera kan man ta sig till fastlandet flera gånger i veckan och till och med dit och tillbaka på samma dag. Men under den brådaste sommarsäsongen hinner jag inte till butiken överhuvudtaget, utan jag beställer hit maten med förbindelsebåten från Kirjais bybutik, säger Agneta.

Den tekniska utvecklingen, som när det i slutet av 1980-talet drogs el från fastlandet, motorer, olika former av elektronik och internet har under de senaste decennierna gjort livet lättare. Men när tekniken fallerar är det å andra sidan svårt att få montörer och reparatörer på plats snabbt, för att inte tala om förmånligt. Jarmo berättar att han under årens lopp själv lärt sig både det ena och det andra. Stillsamt är livet på ön främst vintertid, för sommaren är en mycket livlig och social tid.

〰️

”Ibland lägger vi ut näten i mån-skenet och tar upp dem i en fantastisk soluppgång”

Det hundraåriga båthuset hälsar besökarna välkomna.

Avslutningsvis frågar jag vad som är det bästa med att bo på en ö. Bägge är inne på samma linje, det bästa är naturen.

– På en och samma dag kan man se så mycket fantastiskt. Ibland lägger vi ut näten i månskenet och tar upp dem i en fantastisk soluppgång. Min favoritårstid är nog ändå våren, när flyttfåglarna kommer och det blir ljusare. Men försommaren är också en fin tid, säger Agneta. Jarmo uppskattar även tystnaden vintertid.

– På en ö hör man alltid havet och vinden. Till ljudlandskapet hör allt möjligt sus och brus. Men på vintern när havet är täckt av is, tystnar omgivningen helt. Det är en fin upplevelse. **S**

**”På en ö hör man
alltid havet och
vinden”**

FÖDELSEDAGAR

**Jag firar min
50-årsdag genom
att arbeta.**

Eventuella gåvor kan skänkas till kontot
FI42 6601 0010 5173 99 (Ålandsbanken)
eller bli medlem i föreningen
www.hallskargardenren.fi

Hälsningar Sälle, för renare vattendrag

**HÅLL SKÄRGÅRDEN REN RF -
FÖR EN RENARE SKÄRGÅRDS-
OCH INSJÖNATUR ÄNDA SEDAN 1969.**

Insamlingstillstånd RA/2017/1180

Anni Korkman

Programchef för Helsinki Design Week

TEXT: Veera Säällä

Vad betyder naturen för dig?

🌊 Jag bor i Helsingfors, där havet hela tiden är nära. Jag känner mig oerhört privilegierad eftersom jag varje dag har möjlighet att gå ner till havsstranden. I mitt arbete som programchef för en designfestival bär jag ett ansvar för att jag delar med mig av informationen om hur formgivning kan bidra till att bromsa klimatkrisen. Formgivning är inte bara grejer. Det är systemplanering och problemlösning och med hjälp av formgivningen kan man främja en positiv förändring i samhället.

Din favoritplats bland finländska vattendrag?

🌊 Jag kommer från en seglarfamilj och Vasa skärgård är ett bekant sommarlandskap från barnomens lov.

Vems signaler skulle du vilja höra i nästa nummer av Sälle och varför?

Jag skulle vilja höra från skådespelaren **Wilhelm Enczell**. Jag har förstått att han är en stor vän av naturen och allt levande. **S**

Vilket missförhållande i fråga om miljön skulle du vilja uppmärksamma mer?

🌊 Helsingfors stads mål att vara en koldioxidneutral stad senast 2035 är en mycket ambitiös målsättning. Jag skulle önska att stadsborna gemensamt skulle vakna till insikt om att vi helt enkelt måste ändra vår livsstil. Och sedan skulle jag vilja få bort rädslan och paniken inför denna förändring och visa att det verkligen går.

Ditt löfte till naturen?

🌊 Jag lovar att vara med och främja kartläggningen av bästa praxis för klimatvänlig festivalproduktion.

Kampanjen Snygg Beach blev ett talkoprogram

TEXT: Ida Sandberg

År 2019 befästes Snygg Beach inom föreningens verksamhet, när verksamheten gick från att ha varit en säsongsbetonad kampanj till att bli ett program. Antalet Snygg Beach-städningar och inrapporterade skräp har i år varit större än någonsin. I synnerhet antalet insamlade cigarettfimpar är helt enormt, över 70 000 st. I spridningen av Snygg Beach-programmets budskap har delvis hjälpt det viktiga stödet från samarbetspartnerna. Tack vare Partioaittas Miljöbonus fick Snygg Beach nya, mer lättanvända webbsidor, som lockar nya talkodeltagare att städa stränder. På kartan på webbplatsen ser man öppna städningstalkon och det går också lätt att märka ut sitt eget talko.

Snygg Beach-programmet fick finansiering på 90 000 euro från Ålandsbankens Östersjöprojekt. Summan fördelas över tre år och har bidragit till att möjliggöra en fortsättning och utveckling av Snygg Beach-programmet samt skapa ett program för fadderskolor. Även Alko har bidragit till vidareutvecklingen av programmet. Med hjälp av stödet från Alko har man börjat utveckla en egen mobilapp för Snygg Beach. Denna ska bland annat göra skräpproporteringen enklare.

Precis som tidigare har man även i år bedrivit ett nära Snygg Beach-talkosamarbete med olika aktörer, bl.a. Ruisrock, Pernod Ricard Finland Ab och Wärtsilä. I Vasa utmanade Wärtsilä lokala idrottsföreningar att delta i talkona!

SAMARBETET MED SKOLORNA FÖRDJUPADES

Programmet har också utvecklats i en mer miljöfostrande riktning. En del av denna satsning på miljöfostran består av ett nära samarbete med fadderskolor. Fadderskolorna städar alltid samma strand både vår och höst.

– Strävan är att vi tillsammans med skolorna ska kunna etablera en kontinuerlig och långsiktig uppföljning, för att man mer på djupet ska kunna sätta sig in i nedskräpningen av stränderna och havet och hur strändernas tillstånd utvecklas. För Snygg Beach skapas också en läroplan för att programmet allt bättre ska kunna integreras i skolornas tvärvetenskapliga lärmiljöer, berättar **Julia Jännäri**, koordinator för programmet Snygg Beach.

Såväl lärare som elever i fadderskolorna har mycket gärna deltagit i Snygg Beach-talkon. Eleverna lär sig att ta ansvar för sitt eget agerande och sin miljö genom att göra något konkret.

– Vi är inne på något viktigt när vi samlas på bryggändan och funderar tillsammans hur det kommer sig att t.ex. en häftapparat hamnat på hamnområdet eller varför 716 cigarettfimpar har plockats upp från hamnens parkeringsplats i samband med vårstädningen. Utifrån de frågor som väckts har man sedan letat fram information eller fördjupat sig mer i något ämne. Förra våren var det plasten som gav upphov till många diskussioner och vi läste artiklar om bland annat avfallsvirveln i Stilla havet, berättar klasslärare **Pirita Saksa** från Tahvion koulu i Reso. **S**

Snygg Beach i siffror hittills i år:

- 137 talkostränder
- 81 inrapporterade städningar
- 139 852 inrapporterade skräp
- 74 203 cigarettfimpar
- 37 467 plastskräp
- 10 990 pappers- och kartongskräp

TEXT: Veera Säilä

Föreningens 50-årsjubileum till ära är det en glädje att kunna konstatera att vi under årets lopp fick sex nya, fantastiska hamnar med i Sälle-hamnprogrammet. Sälle-hamnprogrammet är ett unikt miljöprogram för finländska båthamnar som har planerats av Häll Skärgården Ren rf. En lista på nuvarande Sälle-hamnar samt en elektronisk blankett för ansökan om att bli Sälle-hamn finns på vår webbplats: www.hallskargardenren.fi/sallehamnar.

Airisto Segelsällskap

Airisto Segelsällskap i Åbo r.f:s hamn på Beckholmen i Åbo är i första hand avsedd för medlemmarnas egna båtar, men även gästbåtar är välkomna. Servicen i hamnen omfattar bland annat septiktömning, duschar och sopsorteringsstation samt en trivsamt sommarrestaurang som kan nås med bil, båt eller vattenbuss. Hamnen drömmer ännu om en egen båtbottentvätt.

– För oss seglare är havet och naturen mycket viktiga och vi vill göra allt vi kan för att de ska hållas rena. Sälle-hamnprogrammet hjälper oss att se de brister som vi själva med tiden blivit blinda för, och att se saker ur olika perspektiv säger **Sara Huldén**, verksamhetsledare för segelsällskapet. airistosegelsallskap.fi

Gullkrona

Gullkrona båthamn i Nagu i Pargas öppnades i somras efter en paus på ett decennium. I hamnavgiften ingår el, utedass och en sopstation med kompost. Bastun kan reserveras på beställning. På ön finns också en naturstig, en lotsstuga, ett museum och en skärgårdsbistro.

gullkrona.com

Nagu Hamn

Nagu Hamn är en av Skärgårdshavets största och mest välbesökta gästhamnar. Här hittar båtfararna bland annat septiktömningsstation, sopstation, tvättstuga samt bastu och dusch. Hamnen ligger mitt i hjärtat av livfulla Nagu kyrkby och befinner sig således på promenadavstånd från flera restauranger, museer och sevärdheter samt möjligheter att utöva idrott.

naguhamn.fi

Serien presenterar och ger tips om intressanta besöksmål inom HSR rf:s verksamhetsområden

Mansikkaharjun Lomakeskus

Semesteranläggningen Mansikkaharjun Lomakeskus i Leppävirta betjänar året om i det vackra insjölandskapet. Där finns bland annat husvagnsplatser, villor, ett igloohotell vid stranden av sjön och en gästhamn samt, som en nyhet, en vinterbadplats. Semesteranläggningen ligger på promenadavstånd från affärer och de boende får utan extra kostnad låna cyklar och kajaker.

– På senaste tiden har vi satsat på tjänster för båtfarare och det var den vägen vi hittade Sälle-hamnprogrammet. Vår medverkan där gagnar naturligtvis alla våra gäster, säger företagare **Jukka Havukainen**.

mansikkaharju.net

Åbo Båtvarv

Åbo Båtvarv är en gästhamn med 40 platser som öppnades sommaren 2017 i Åbos unika Natura-område. Till hamnens serviceutbud hör bland annat wc, duschar, vattenpost, el och sopstation. Besökarna betjänas även av en pizzeria, en inredningsbutik och ett café.

–Vi uppmuntrar våra gäster till ansvarsfullhet när man är ute med båt eller annars rör sig i naturen. Samarbetet med 50-åriga HSR rf kändes därför som en självklarhet, säger **Eero Lehtinen**, marknadsföringschef vid Åbo Båtvarv.

ruissalontelakka.fi

Åbo Gästhamn

Åbo Gästhamn ligger alldeles i centrum av Åbo, på cirka 10 minuters promenadavstånd från Salutorget. Den skyddade hamnen erbjuder bland annat möjlighet till tömning av septiktanken, avfallshantering, tvättstuga, bastu, dusch och dieseltankning. Åstranden i Åbo ger besökarna möjlighet till mångsidiga tjänster med ett stort antal restauranger och caféer, museer och affärer samt historiska sevärdheter.

turunvierasvenesatama.fi/sv/

/ Sälles ansikten

BILDER: M/S Roope-Saimaas besättning

Mikael

Vem är du?

Mikael Laine, befäl, skeppare och däcksmän på M/S Roope-Saimaa.

Vad är det bästa med ditt arbete?

Jag är en fri själ, så det bästa för mig är friheten i arbetet och naturligtvis närheten till naturen.

Vad är mest utmanande?

För närvarande är det problemen med fartyget. I somras hade vi mycket motgångar med fartyget, vilket försvårade arbetet.

Favoritställe/bästa utfärdshamn?

Bastun vid Umpilampi på Rokansaari. Det är särskilt trevligt att besöka den sent på hösten eller tidigt på våren, när det inte är några andra människor där.

Ett roligt minne från arbetet

Min arbetskamrat Jarmo har ett leende som alltid värmer.

Vad har du för fritidsintressen?

Jag tycker om att snickra och odla skägg.

Vilka regler har ni ombord för att hålla sams?

Vi har inga egentliga regler, men utgångspunkten är att alla är gentlemän och städar efter sig.

Jarmo

Vem är du?

Jag är **Jamppa Knuutinen**. Efter drygt tjugo år till havs är det nu första sommaren jag är här på Roope-Saimaa som kusk och däcksmän.

Vad är det bästa med ditt arbete?

Det är en passlig mix av att få vara utomhus och röra sig i naturen och sittande arbete.

Vad är mest utmanande?

Det mest utmanande är nog "de långa förflyttningarna" och inte är de heller så farligt utmanande.

Favoritställe/bästa utfärdshamn?

Om jag ännu skulle vilja åka båt för nöjes skull så skulle mitt favoritmål kunna vara Laajahiekka, det är ett trevligt och skyddat ställe.

Ett roligt minne från arbetet

Mikaels långtradarchaufförsleende får mig alltid på gott humör.

Vad har du för fritidsintressen?

På fritiden reser jag, om jag har råd. Om inte, så arbetar jag. Eller så kan det väl hända att jag bygger på nåt.

Jani

Vem är du?

Jani Hannukainen 35 år, från Nyslott. Jag är däcksmän på Roope-Saimaa.

Vad är det bästa med ditt arbete?

Det bästa med mitt arbete är att det är så mångsidigt, att vara ute i naturen och på sjön samt, icke att förglömma, att jag kan ha min hund med mig på jobbet.

Vad är mest utmanande?

Jag upplever att det mest utmanande i arbetet har varit den senaste säsongens alla materielskador och de tidtabellsändringar avbrotten föranlett.

Favoritställe/bästa utfärdshamn?

Jag har inget egentligt favoritställe, de är alla lika unika på sitt sätt, men solnedgångarna på Rokansaari är nog helt makalösa.

Ett roligt minne från arbetet

Det finns hur många som helst roliga minnen och incidenter, men det som jag kanske minns bäst är när vi i regnet murade en skorsten till den gamla bastun på Satamosaari. Medan det pågick var det inte särskilt lustigt, men när man tänker på det i efterhand har det många gånger fått mig att le och jag har tänkt att det här jobbet nog kräver hängivenhet och sinnesstyrka om man vill få allt det som krävs utträttat.

Vad har du för fritidsintressen?

Fritiden tillbringar jag – ingen överraskning där – på sjön eller så jobbar jag som kock. Det blir inte mycket tid över för hobbyer.

Det första av Saimens nya fartyg snart klart

TEXT: Nora Forsman

Till nästa säsong får Saimens verksamhetsområde sitt efterlängtrade nya servicefartyg. Byggnadsarbetet framskrider i bra takt och provkörning utlovas före årsskiftet. Det fartyg som nu färdigställs är ett av de två fartyg som i framtiden kommer att operera i området. Den nya M/S Roope-Saimaa byggs som bäst vid Alpo Pro Boats Oy i Raumo. Båten byggs i aluminium på katamaranstomme och är cirka 13 meter lång. Den har två utombordsmotorer och en två kubikmeter stor avloppstank för tömning av föreningens septikanläggningar. Det nya fartyget kommer att få sin hemmahamn i Puumala.

Det är i grevens tid som det nya servicefartyget kan tas i bruk, eftersom den gångna säsongen med den gamla och slitna M/S Roope-Saimaa har varit tung. Fartyget var ständigt ur funktion och reparationerna inkräktade på det egentliga underhållsarbetet i utfärdshamnarna.

TVÅ FARTYG I UNDERHÅLLSARBETET

Saimens verksamhetsområde ligger i Vuoksens vattendrag, vilket är det geografiskt sett största av föreningens verksamhetsområden. I framtiden kommer det stora verksamhetsområdet att delas i två och skötas med hjälp av två servicefartyg, som kommer att ha sina respektive hemmahamnar i Puumala och Nyslott. Kostnaden för att förnya områdets serviceflotta kommer allt som allt att uppgå till cirka en miljon euro.

I juni ifjol beviljade riksdagen föreningen ett understöd på 500 000 euro ur statens tilläggsbudget för förnyandet av Saimens fartygsbestånd. Dessutom har Nyslott stad, Puumala, Sulkava, Enonkoski och Rantasalmi kommuner samt Etelä-Karjalan Säästöpankkisäätiö (Sparbanksstiftelsen i Södra Karelen) också beviljat bidrag på totalt 46 500 euro för fartygsbeståndsanskaffningen. Även privatpersoner och företag har bidragit.

ÄNNU KOMMER DET DOCK ATT TA ETT BRA TAG INNAN DET ANDRA FARTYGET KAN SJÖSÄTTAS.

HSR rf ber alla som uppskattar en ren Saimen att delta i medelanskaffningskampanjen Fixa flottan på adressen www.kalustokuntoon.fi. Nya fartyg är av yttersta vikt för att servicen i utfärdshamnarna ska kunna bevaras högkvalitativa och naturen ren.

/ I Sälles sällskap

TEXT: Nora Forsman

Det konkreta arbetet för vattenmiljön ligger till grund för HSR rf:s verksamhet. Det faller sig alltså naturligt att föreningens 50 verksamhetsår har firats i arbetets tecken. I år har vi än en gång fått mycket gjort. HSR rf:s miljövårdsarbete, miljöprojekt och miljökommunikation har alla samma syfte – att hålla våra vattendrag rena.

FARTYGSFAMILJEN VÄXER

HSR rf:s fartygsbestånd utökades i år med sin nyaste medlem, Roska-Roope. Skräpinsamlingsbåten suger in skräp från ytvattnet och är som gjord för sommarenemang vid vattnet. Den fem meter långa Roska-Roope kan ta sig in på grunt vatten, den är lätt att använda och kan transporteras på en trailer.

– Idén till en sådan här båt fick vi eftersom vi redan städar stränderna via Snygg Beach och våra servicefartyg hämtar upp skräp från holmarna, men då blir det ändå kvar vatten där emellan där vi inte har plockat något skräp, berättar HSR rf:s generalsekreterare **Aija Kaski**.

Båten designades av Aikari Oy och beställdes från Alpo Pro Boats Oy. Denna miljövänliga båt är utrustad med Oceanvolts elmotorsystem, som inte producerar några utsläpp lokalt, och Aurinkosähkötalo Eurosolar Oy:s solpaneler. Vid soligt väder räcker solpanelernas effekt till för att driva båten hela dagen.

Roska-Roope besökte många olika evenemang under sommaren. Man kunde få syn på den när den samlade in skräp som driver runt på vattenytan, t.ex. under Ruisrock, Kotka Havsdagar, SuomiAreena i Björneborg och i flera olika hamnar i Insjöfinland. Förutom att samla upp skräp

är förhoppningen också att båten ska väcka diskussion om nedskräpningen av vattendragen.

– I det här avseendet har båten verkligen lyckats. Vi har fått väldigt mycket uppmärksamhet och fått möjlighet att föra fram nedskräpningsproblemet och dess omfattning och förhoppningsvis har vi kunnat påverka människornas attityder och beteende, berättar Kaski.

Följande instanser har varit med och understött Roska-Roope: Viking Line, Weisell-stiftelsen, LokalTapiola samt även Åbo stad och Helsingfors stad i andan av sin gemensamma Östersjöutmaning. Astrum Vene Oy erbjuder dessutom en bil när Roska-Roope behöver transporteras på trailer. Från Raymarine fick vi en kartplotter till fartyget.

HSR rf:s andra nya fartyg är det servicefartyg som i slutet av året ska börja trafikera i Saimenområdet. Läs mer om byggandet av den nya M/S Roope-Saimaa på sidan 15.

LANDSTIGNINGSSTEGAR FÖR PADDLARE OCH UTEDASS I BARNSTORLEK

HSR rf mottog i början av år 2018 Partioaittas miljöbonus. Med hjälp av den iståndsattes redan under förra året en stor mängd konstruktioner i utfärdshamnar i Insjöfinland och i Bottniska viken. I år har vi byggt flera landstigningsstegar för paddlare. Dessa kommer under nästa år att placeras ut i olika utfärdshamnar. I Skärgårdshavet blev dessutom en ny, hinderfri torrtolett förd ut till Berghamn i Nagu sommaren 2019. De minsta friluftsmänniskorna och deras behov har också beaktats, eftersom man under årets lopp har byggt barndass på Trunsö i Skärgårdshavet samt på Rokansaari och Ruohonsaari i Insjöfinland.

/ HSR rf

I Berghamn i Nagu finns en ny toalett som passar rörelsehindrade.

/ HSR rf

Roska-Roope städade och väckte uppmärksamhet i olika sommarevenemang

/ HSR rf

Bioavfall och plastförpackningar samlas nu in i Skärgårdshavet och Bottniska viken.

/ Tapio Heikkilä

FÖLJ OSS SÅ FÅR DU SNABBT TA DEL AV VÅRA FÄRSKASTE NYHETER!

 Pidä Saaristo Siistinä ry

 pidasaaristosiistina

 Roskaroope

STOPPA ÖVERGÖDNINGEN

Sugtömningsstjänsterna för båt-
fararnas toalettavfall behöver
förbättras och uppdateras.
HSR rf har gett sig i kast med
problemet bland annat genom
projektet BATSECO-BOAT,
som inleddes 2017, inom
ramen för vilket man i år istånd-
sätte flera av föreningens flytan-
de sugtömningsanläggningar i
Skärgårdshavet.

Förutom reparationerna av be-
fintliga anläggningar monterades
en splitterny fast sugtömnings-
station upp på Jurmo i slutet av
2018. Båtfararna har kunnat
utnyttja den nu under innevarande
båtsäsong. Anläggningen på
Jurmo finansierades delvis
med medel ur Programmet för
utveckling av landsbygden i Fastlandsfinland 2014–2020.
I finansieringen deltog förutom HSR rf även Skyddsfonden
för Skärgårdshavet och den lokala företagaren **Klas
Mattsson**.

I Ekenäs skärgård har man länge varit i behov av en
sugtömningsanläggning. Sommaren 2019 fick båtfararna
i området tillgång till en sugtömningsstation av ponton-
bryggsmodell, där man kan förtöja två båtar samtidigt.
Stationen finns på Byxholmen. Tanken rymmer 10 m³
och har två pumpar. Förutom av HSR rf har anläggningen
finansierats av Ålandsbankens Östersjöprojekt,
Weisell-stiftelsen, John Nurminens Stiftelses Nutribute-
crowdfunding-kampanj och ett antal privatpersoner.

ALTERNATIV TILL GIFFFÄRGER

HSR rf har varit med om att skaffa Finlands första
bottentvätt som även lämpar sig för segelbåtar som är upp
till 16 meter långa och med ett djupgående på 2,4 meter.
Bottentvätten har placerats i Östra hamnen i Hangö och
sköts av STI i Hangö.

Bottentvätten är tillverkad av det svenska företaget
RentUnder Ab och är av modellen Drive-in Boatwash™
BIGWASH-16 WIDE. Under två års tid finansieras
användningen av den av Weisell-stiftelsen. Förutom att
bottentvätten skonar miljön är den också bra för plånboken.

– Om man tvättar båten ett par gånger per sommar hålls
botten ren även utan giffvärger. För motorbåtar har man
bevisligen kunnat få ner bränslekostnaderna avsevärt och
båtarna kan också hålla högre hastigheter. Arbetsmängden
minskar också när man inte längre behöver måla botten,
berättar **Hanna Haaksi** från HSR rf.

Material som lossnar i samband med tvätten samlas in i
en bassäng under tvättanläggningen och denna töms regel-
bundet. På det material som samlats i bassängen tas sedan
prover för att man ska kunna följa upp vattenkvaliteten både
inne i tvättbassängen och i tvättens omedelbara närhet.

NU ÅTERVINNS PLAST OCH BIOAVFALL

I år utökades HSR rf:s Sälle-stationer med en när Gullkrona
gästhamn i Skärgårdshavet igen öppnades för båtfararna.

*De färggranna dekalerna påminde om
att skräpen från dagvattenbrunnarna
hamnar till närmaste vattendrag*

I hamnen finns HSR rf:s sopstation där man utöver bränn-
bart avfall, kartong, glas och metall också kan sortera plast
och bioavfall. Gullkrona är också en ny Sälle-hamn. Du kan
läsa mer om de nya Sälle-hamnarna på sidorna 12–13.

Försöket med att samla in plastförpackningar inleddes
i Skärgårdshavet i juli i samarbete med Sydvästra Finlands
Avfallsservice Ab. Förutom Gullkrona fick även Sälle-
stationerna på Aspö, Trunsö, Brunskär och Brännskär plast-
insamlingskärl. I Skärgårdshavet började man ifjol samla in
bioavfall inom ramen för projektet SaaRa, och detta pågår
fortsättningsvis. I år har man också kunnat sortera plast-
förpackningar och bioavfall vid några Sälle-stationer i Bott-
niska viken.

LYCKAD MILJÖKOMMUNIKATION

I Borgå, Åbo och Vanda kunde man sommaren 2019 få
se gatubrunnar dekorerade med uppseendeväckande fisk-
dekalerna och gatubilden pryddes också av färgglada info-
texter på soptunnorna. Brunnslocken och soptunnorna
är en del av HSR rf:s kommunikationskampanj Stoppa
Avfallshavet, vilken syftar till att öka medvetenheten om
det dagvattenrelaterade nedskräpningsproblemet.

Få känner till att största delen av skräpet i Östersjön här-
stammar från urbana miljöer och tar sig ut i vattendragen
antingen direkt från den vanliga konsumenten eller exem-
pelvis med dagvattnet. Speciellt vanligt är det att kasta
cigarettfimpar med filter och allt rakt ner i dagvattenbrunnar
utan att vara medveten om att dagvatten nästan överallt
leds direkt ut i närmaste vattendrag utan att renas.

Budskapet bakom kampanjen Stoppa Avfallshavet samt
den fräscha och roliga framtoningen rönne uppmärksamhet
i flera medier och ämnet ledde till en efterlängtd debatt.
Utifrån pilotåret 2019 utvecklas kampanjen till ett koncept,
som kan genomföras även under kommande säsonger i
vilken bebyggd miljö som helst. Kampanjen fick sin start
i och med tävlingen Meriroskahaaste, där HSR rf:s idé
premierades. **S**

SÄLLE TIPSAR

Ge dig ut i naturen, men ta ansvar för miljön!

TEXT: Sanna-Mari Kunttu

I Finland har vi en omfattande allemansrätt som gör det möjligt för oss att röra oss i naturen och använda oss av naturens gåvor, oavsett vem som äger eller förvaltar marken eller vattenområdet. Den som utnyttjar allemansrätten måste också känna sitt ansvar: när man utnyttjar sina rättigheter får man inte störa eller skada andra människor eller naturen. Här följer en del tips för ett mer miljövänligt och ansvarsfullt friluftsliv.

1. Du kan också röra dig ekologiskt med hjälp av muskelkraft: kanot eller roddbåt passar bra på insjöarna, men ute på havet är kajak det bästa valet när det gäller att ta sig fram med hjälp av muskelkraft!
2. Respektera begränsningar i rörelsefriheten. Undvik landstigning på häckningsholmar under fåglarnas häckningstid som varar från april till slutet av juli. Ute till havs finns även sälskyddsområden där det är förbjudet att röra sig året om.
3. Välj lägerplats med omsorg. Växtligheten på sandstränder kan vara extra känslig för slitage, medan strandklippor är tåligare. Inom naturskyddsområden kan rätten att slå läger vara begränsad eller det kan också vara helt förbjudet. Även under vattenytan finns det natur; ett ankare kan också lämna avtryck i den ömtåliga bottenaturen.
4. Låt bli lägereldarna. Att göra upp öppen eld och samla in ved hör inte till allemansrätten. Vid officiella brasplatser är det tillåtet att göra upp eld. Om varning för skogsbrand gäller är det förbjudet att göra upp eld även där.
5. Undvik diskmedel, när man diskar är det oftast tillräckligt att bara gnugga och skölja. Det lönar sig att diska sina kärl uppe på land för att näringsämnena i diskvattnet ska kunna absorberas i marken och komma växterna till godo.
6. Håll sällskapsdjur kopplade. Se till att andra som rör sig i naturen och såväl betesdjur som vilda djur får vara i fred genom att hålla dina sällskapsdjur kopplade.

Tipsen kommer från **Sanna-Mari Kunttu**, som är miljöplanerare bosatt i Skärgårdshavet. Hon arbetar med naturturism och naturanvändning i rekreationssyfte. Hon är en ivrig långfärdspaddlare och snorklar gärna i blåstångsskogar. Därför är rena vatten viktiga för henne.

– Jag oroar mig över den marina övergödningen och nedskräpningen och de hot som klimatförändringen medför. För mig är skärgårdsnaturen mitt själslandskap, som ger mig både mitt levebröd och min livskraft. Därför försöker jag belasta miljön så lite som möjligt när jag rör mig i skärgården och också ge något tillbaka till miljön, t.ex. via olika forskningsprojekt som relaterar till skärgårdsnaturen och genom naturvårdstakon, berättar Sanna-Mari.

INVASIVA ARTER – KAMPEN MOT FRIPASSAGERARE

TEXT: Ida Sandberg BILDER: HSR rf

Östersjön som helhet bebos av åtminstone 70 etablerade invasiva arter, som har transporterats hit med människan ända sedan 1800-talet. Enbart i Finlands strandvatten lever nästan 30 invasiva arter. Ett anklagande finger kan riktas mot fartygstrafiken, men även fritidsbåtar utgör en risk för Östersjöns känsliga ekosystem.

Arter som transporterats till en ny livsmiljö genom människans agerande, antingen avsiktligt eller i misstag, kallas invasiva arter. Östersjön är en krävande livsmiljö, med få olika arter. Därför är den också särskilt känslig för förändringar. Många arter som kommit någon annanstans ifrån dör genast på grund av kylan och den låga salthalten, men en del av dem klarar sig. En invasiv art som klarar sig i Östersjön är alltså mycket seglivad och redo att föröka sig och sprida sig i ett vidare område. De invasiva arterna har ännu inte orsakat någon egentlig ekokatastrof i Östersjön, men desto fler miljömässiga och ekonomiska skadeverkningar. De kan utarma området eget ekosystem och rentav tränga ut lokala arter.

– En enda invasiv art kan påverka hela näringskedjan i Östersjön, och då är Östersjön som vi känner den inte längre densamma. I teorin räcker det att det kommer en enda främmande art som inte har någon naturlig fiende och som obehindrat kan utnyttja allt vad näringskedjan har att erbjuda. Till oroväckande förekomster av invasiva arter hänför sig ofta även andra problem, som har försämrat kvaliteten på livsmiljön, såsom övergödning, sjukdomar och miljögifter, berättar HSR rf:s projektkoordinator **Atte Lindqvist**.

Förutom miljökonsekvenserna orsakar de invasiva arterna även ekonomisk skada för bl.a. fisket, fiskodlingarna och sjötrafiken. De kan också utgöra ett hot mot hälsan och sprida sjukdomar. I Östersjön är läget åtminstone inte ännu fullt lika allvarligt som i Nordamerika, där exempelvis vandrarmusslor gett upphov till stor oro i insjöområdena. Musslorna har fått en stor spridning i åar och insjöar och orsakar förluster som uppgår till miljontals dollar per år, bland annat eftersom de täpper till de rörsystem som industrin använder.

*En av de invasiva arterna i Östersjön är den kortfin-
grade långräkan, en allätare som förekommer
i alla tre gästhamnar där HSR rf tar prover.*

Faran för spridning av invasiva arter gäller inte bara Östersjön utan även Finlands insjöar och i synnerhet Saimen på grund av kanaltrafiken. I synnerhet i små vattendrag kan effekterna av bara en endaste invasiv art vara märkbara. Exempelvis förbjöds odling och inplantering av signalkräfter i nya naturvatten år 2015.

BOTTNARNA RENA MED MEKANISKA METODER

I Östersjön är det havstulpanen som är den mest kända invasiva arten. Den medför ekonomiska förluster och är ett gissel även för båtfararna. Havstulpanen kom sannolikt till Finland på 1860-talet. Havstulpanen har följt med från Amerika och under mitten av sommaren fäster sig havstulpanens larver hårt i olika underlag, såsom på båtbottnar. Påväxten saktar ner farten och ökar bränsleförbrukningen och orsakar på så sätt skada på miljön. Havstulpaner bekämpas ofta med påväxthindrande färg, men dessa är i sin tur skadliga för Östersjöns övriga organismer. Zink och koppar som används som verksamma ämnen i dagens giftfärger är redan i låga halter skadliga för organismerna i Östersjön och framför allt för vissa nyckelorganismer och därmed för hela Östersjöns ekosystem.

Det finns också mekaniska alternativ till giftfärger, såsom att tvätta båtbottnen för hand, med trycktvätt eller i en båtvtvätt.

HEM FÖR MED SIG DE INVASIVA ARTERNA?

Fartyg som rör sig på internationella vatten har ett stort ansvar när det gäller spridningen av invasiva arter, och många arter har kommit till Östersjön med dessa fartygs barlastvatten och i form av påväxt under fartygen. Många av de stora fartyg som trafikerar i Östersjön rengörs dock frekvent och behandling av barlastvatten kommer snart att bli obligatorisk på alla hav. Rengöring av båtbottnen är

*Båtbottnentvätt är ett bra alternativ till giftfärger.
På bilden en båtbottnentvätt som lämpar sig även
för kölbåtar i Östra hamnen i Hangö.*

PSR ry

också ekonomiskt lönsamt, eftersom bränslekostnaderna då sjunker.

Dessutom kan varje båtfarare se till att man inte genom sitt eget agerande främjar spridningen av främmande arter. Båtfararen kan vara uppmärksam på var man själv rör sig och se till att inspektera och rengöra båten och eventuell trailer när man förflyttar sig från ett vattenområde till ett annat. Se infolådan nedan för tips om vad annat du kan göra för att förhindra spridningen av invasiva arter.

Även Håll Skärgården Ren rf deltar i bekämpningen av invasiva arter via projektet COMPLETE, som finansieras av programmet Interreg Baltic Sea Region. På senare tid har HSR rf:s projektteam bland annat gjort uppföljningar av förekomsten av invasiva arter i tre gästhamnar och tagit prover från fritidsbåtars botten. Målet är att utreda huruvida fritidsbåtar transporterar invasiva arter och om en noggrannare uppföljning av de invasiva arterna behövs i gästhamnarna.

HSR rf:s uppgift inom projektet är bland annat att ta fram lättanvända uppföljningsanvisningar för gästhamnarna och direktiv för båtfarare för att undvika spridningen av invasiva arter via fritidsbåtar. Anvisningarna kommer att utnyttjas i alla stater kring Östersjön. **S**

Gör så här för att undvika fripassagerare:

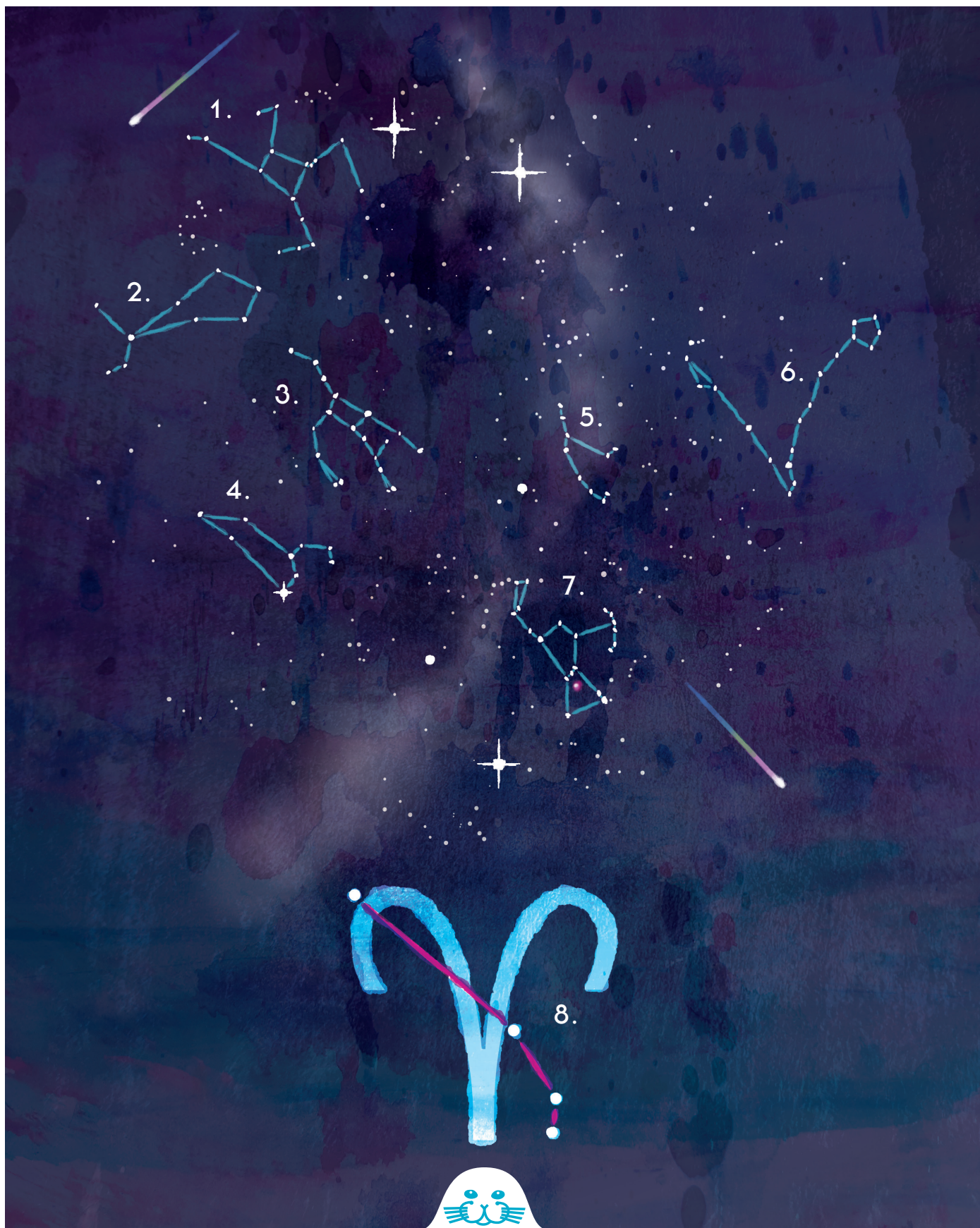
- **Förhindra påväxten.** Se till att du regelbundet tvättar botten och andra delar som ligger under vattenytan, använd preventiva mekaniska påväxthindrande metoder.
- **Tvätta botten omsorgsfullt.** Tvätta alltid din botten innan du ger dig ut på längre färder och i synnerhet innan du kommer tillbaka.
- **Var uppmärksam på din destination.** Har du planerat att segla till ett sådant område där artförekomsten är anorlunda eller är du medveten om att det förekommer invasiva arter i området?
- **Kontrollera din botten.** Har det samlats alger eller organismer under båtens skrov? Ser något särskilt ovanligt ut?

- **Var i synnerhet uppmärksam på detaljerna.** Organismer finns oftast exempelvis på propellrar, bogpropellrar och andra detaljer.
- **Meddela dina observationer.** Du kan anmäla in märkliga fenomen till portalen för invasiva arter (vieraslajit.fi) eller kontakta Finlands miljöcentral. Bifoga också ett fotografi på din observation, om möjligt.

Dessa anvisningar har sammanställts av HSR rf:s projektteam.

Var och en som rör sig till sjöss kan alltså se till att man inte genom sitt eget agerande främjar spridningen av invasiva arter.

KÄNNER DU IGEN?
Stjärnbilderna

De rätta svaren hittar du på sidan 26.

STÖD SKYDDANDET AV VATTENDRAGEN MED JULKORT!

Intäkterna från HSR rf:s julkort går oavkortat till att stödja föreningens verksamhet.

Under vatten-kortet och det elektroniska julkortet är illustrerade av den grafiska designern och konstnären **Pauliina Vesterinen**. Vesterinens handstil är också föreningens utseende och logo för jubileumsåret. Även julkortet har fått sin inspiration av jubileumsåret.

Papperskortet är av storlek 210 x 110 mm och det säljs i förpackningar om 20 st. Inuti kortet finns jul- och nyårshälsningar på tre språk och på baksidan ett omnämnande av att intäkterna från korten går till HSR rf:s verksamhet.

Pris: 30 euro / 20 st. (inkl. kuvert).

Du får tillgång till **det elektroniska julkortet genom att göra en donation på minst 250 euro till HSR rf**. Det elektroniska julkortet är ett stiligt sätt att visa dina intressentgrupper att du värdesätter en ren natur. Av det elektroniska julkortet finns tre olika alternativ och kortet kan personifieras med valfri text och ditt företags logo.

BESTÄLLNING OCH BETALNING Beställ julkorten via HSR rf:s nätsidor:

www.hallskargardenren.fi/julkort. Under vatten-kortet kan också beställas via vår webbshop: **www.roope-tuotteet.fi**.

GÖR EN GOD GÄRNING MED HJÄLP AV DINA JULKLAPPAR!

Håll Skärgården Ren rf:s

SÄLLE-PRODUKTER

Sälle-stödprodukterna passar likväl till gåva som till dig själv, när du vill visa att du bryr dig om vattendragens välbefinnande. Här har vi samlat jubileums-årets nyheter samt den klassiska Sälle-mössan, vars urval har ökat.

I tillverkningen av Sälle-produkterna beaktas hållbar utveckling och miljövänlighet. En betydande del av produkternas vinst används direkt till skärgårds- och insjöarnas beskyddande.

NYHET!

1 Sälle-merinoullmössa och -halsduk

Sälle-merinoullmössan och -halsduken håller dig varm i alla väder! Den stiliga gråa mössan är tillverkad i Finland.

Material: 100 % merinoull   Mössa | 39,00€   Halsduk | 39,00€

2 Sälles jubileumssnapsglas

Håll Skärgården Ren rf:s 50-års jubileumsår till ära har Sälle-produkt-sortimentet utökats med vackra snapsglas. Glasen är handgjorda i Finland och är packade tillsammans med torkat sjögräs. Glasen är tillverkade av borosilikatglas, som är fem gånger starkare än vanligt glas. Glasen passar utmärkt med på båturer.

Förpackningen med sjökortmotiv innehåller fyra glas.

65,00€

3 Sälle-mössa

Den klassiska röda och svarta Sälle-mössan har utökats med ett vackert mörkblått färgalternativ. Mössorna är tillverkade i Finland och passar både barn och vuxna, tack vare den elastiska storleken.

Material: 50% ylle, 50 % akryl

18,90€

NYHET!

4 Sälles Julchoklad

Sälles Julchoklad är utsökt lækker, gluten- och laktosfri och tillverkad av den inhemska Brunberg. 130 g

8,50€

5 Sälle-kökshandduk

På Sälle-kökshandduken har man tryckt nyttiga och miljövänliga städtips, där man använder sig av ämnen man hittar hemma i skafferiet. Motivet har tryckts med den så kallade pigmentmetoden, där man inte alls använder något vatten och bara mycket lite el.

Material: linne-bomull
Mått: ca 47 cm x 67 cm

16,00€

Beställ Sälle-produkterna i vår nätbutik: www.roope-tuotteet.fi, där du även hittar de övriga Sälle-produkterna. Till gåvorna kan du också avgiftsfritt välja paketering! Till beställningarna tilläggs porto.

För försäljningen av Sälle-produkterna ansvarar Ocean Spirit Ab:

Slottsgatan 37 b
20100 Åbo
tel 040 761 8484
info@oceanspirit.fi
www.oceanspirit.fi

ANDRA ÅTERFÖRSÄLJARE:

Design Hill designhill.fi

Fantoy Marine fantoy.fi

Helsingin Moottorivenekerho
new.hmvk.fi

**Kahvila-Ravintola Satamakapteeni /
Satamakapteeni Oy** satamakapteeni.fi

**Karhusaaren kauppa och
Kauppalaiva Christina**
kauppalaivachristina.fi

Kivenlahden Venekerho
kivenlahdenvenekerho.fi

Kotka Maretarium Oy maretarium.fi

Nagu gästhamn naguhamn.fi

Old School Lifestyle Ab

oldschoollifestyle.fi

HSR rf:s kontor i Åbo och Nyslott

Puumala gästhamn

Seapoint Norra Kajen ja

Seapoint Norra Kajen seapoint.fi/asetat

Storm Marin stormmarin.fi

Tackork Gård & Marina Oy tackork.fi

Tempelin Emäntä tempelinemanta.fi

Utö Handel uto.fi

Varuste.net varuste.net

Varuhuset Wahlsten wahlsten.fi

Vill du bli återförsäljare?

Kontakta Ocean Spirit.

Det vattnas i munnen

Recept: restaurang Görän,
köksmästare Mikko Leminen

BRAXENBURGER BY GÖRAN

Åborestaurangen **Görän** medverkar i projektet **SaaRa**, som främjar återvinningen av näringsämnen vid skärgårdens turistmål. Målet är att minska på matsvinnet och utnyttja uppkommet bioavfall lokalt i skärgården. Görän utvecklade braxenburen som en vattenvänlig portion inom projektet **En portion renare Skärgårdshav** (Annos puhtaampaa Saaristomerta) och den blev ett bestående inslag på restaurangens meny.

En portion renare Skärgårdshav-portionerna består av vattenvänliga val, såsom exempelvis grönsaker och fisk, som inte bidrar lika mycket till övergödningen som andra råvaror. Att använda naturfisk från Östersjön minskar rentav fosforbelastningen i vattnen. Läs mer: annospuhtaampaa.fi.

Braxenbiffar för 4 personer

400 g Särvin Original braxen (fiskfärs ur frysdisk) +
30 g maizena/potatismjöl + 5 g fänkålsfrön + finrivet skal från två citroner + salt + svartpeppar + klippt dill

Blanda först braxen och maizena, och tillsätt därefter de övriga råvarorna. Rulla ihop bollar av massan och forma till biffar. Vänd i skorp mjöl och stek i panna.

Gräddfilssås:

2 dl gräddfil + salt + svartpeppar + gräslöksolja eller finhackad gräslök

Sätt gasväv eller ett kaffefilter i ett durkslag och låt gräddfilen rinna av i minst sex timmar i kylskåp, men du kan också bra lämna den att rinna av över natten. Lägg den avrunna gräddfilen i en skål, smaka av med salt och peppar och tillsätt finhackad gräslök eller gräslöksolja.

Övriga råvaror:

Mormorsgurka + fräsch sallad + briochebröd

Grilla briochebrödets snittytor så att de blir frasiga och fyll sedan bröden med burgerbiffarna, mormorsgurka, sallad och gräddfilssås. Låt dig väl smaka!

/ Shutterstock

De rätta svaren på sid 22 Känner du igen? uppgiften: 1. Herkules, 2. Björnvaktaren, 3. Stora Björnen, 4. Lejonet, 5. Perseus, 6. Fiskarna, 7. Orion, 8. Väduren

ADMINISTRATION SÖDRA-FINLAND

Slottsgatan 16, 20100 Åbo
kontor tfn 02 274 5500 | salle@pssry.fi

generalsekreterare Aija Kaski
tfn 040 528 7145 | aija.kaski@pssry.fi

distriktschef Katriina Murto
tfn 050 5985181 | katriina.murto@pssry.fi

ekonomisekreterare Merelle Ahlman
tfn 040 4571 863 | merelle.ahlman@pssry.fi

informatör Veera Säilä
tfn 040 455 2798 | veera.saila@pssry.fi

informatör Nora Forsman
p. 040 455 7252 | nora.forsman@pssry.fi

informatör Ida Sandberg
tfn 040 457 1182 | ida.sandberg@pssry.fi

projektchef Hanna Haaksi
tfn 050 302 2661 | hanna.haaksi@pssry.fi

projektkoordinator Atte Lindqvist
tfn 040 458 9495 | atte.lindqvist@pssry.fi

projektkoordinator Julia Jännäri
tfn 040 455 7251 | julia.jannari@pssry.fi

projektassistent Jutta Vuolamo
tfn 040 458 9156 | jutta.vuolamo@pssry.fi

servicefartyg M/S Roope
tfn 0400 372 379 | okko.salo@pssry.fi

BOTTNISKA VIKEN

servicefartyg M/S Roope-Botnia
tfn 050 557 5022 | goran.ahlstrand@pssry.fi

INSJÖ-FINLAND

Schaumanintie 5, 57230 Nyslott
tfn 015 514 648 | roope.jarvisuomi@pssry.fi

distriktschef Eeva Taimisto
tfn 0400 555 098 | eeva.taimisto@pssry.fi

distriktssekreterare Veli-Matti Hartikainen
tfn 045 773 47989 | veli-matti.hartikainen@pssry.fi

SAIMEN

servicefartyg M/S Roope-Saimaa
tfn 0400 165 635 | roopesaimaa@pssry.fi

PÄIJÄNNE

servicefartyg M/S Roopetar
tfn 040 755 3413 | roopetar@pssry.fi

BIRKALAND OCH ÖSTRA FINSKA

Administreras från Åbo
tfn 02 274 5500

SÄLLE-PRODUKTER

försäljning och produktinformation
Ocean Spirit Oy Ab | Slottsgatan 37 b, Åbo
tfn 040 761 8484 | info@oceanspirit.fi
www.oceanspirit.fi
www.roope-tuotteet.fi

Huvudsponsorer

BEWESHIP

Helvar

KappAhl

LOKALTAPIOLA

**MEYER
TURKU**
SHIPYARD 1737

otavamedia

PARTIOAITTA

SARLIN

SUOMEN JALOMETALLIKIERRÄTYS

**TURKU
ENERGIA**

VIKING LINE

WÄRTSILÄ

ÅLANDSBANKEN

Sponsorer

**CHRISTIAN
BERNER**

datataito

**finn
boat**

Finnlines
a Grimaldi Group company

EUROSOLAR.fi
Aurinkovoiman asiantuntija

hungry

jt jaakkoo
taara

KONGSBERG

KUUSAKOSKI
RECYCLING

**SYDVÄSTRA FINLANDS
AVFALLSSERVICE**

LYYTI
-seuran Alueosasto-

MAKIA
EST.2001 — HELSINKI

SAIMAA
BREWING Co

MOBIMAR

MOLOK

OceanSpirit.fi

ekorosk

POUTAPILVI

**PAU
HAUS**

PROSAIL

DB SCHENKER

STORMOSSEN

SUOMEN PURJEHDUS JA VENEILY - SEGLING OCH BÅTSPORT I FINLAND

MERPELASTUSSEURA
SJRÄDDNINGSSÄLLSKAPET

VISIT SAARISTO.NET

Understödsföretagen och -föreningar

Arifin Oy
Arkitektbyrå Kasper Järnefelt Ab
Astrum Vene Oy
Audico Systems Oy
Aurakorro Oy
Baltic Yachts Oy Ab Ltd
Bennys Trading Oy
Björkholm mökit Oy
Blue Ocean Oy
Bore Ltd
Botnia Marin Oy Ab
Botniarosk Oy Ab
Christian Berner Oy
DataTaito Turku
Eke-Finance Oy
EKM Service Ab Oy
Esleyhti Oy
Etelä-Karjalan Jätehuolto Oy
Etelä-Karjalan Virkistysaluesäätiö
Finnlines plc

Föreningen Nylands friluftsområden
Garmin Nordic Finland Oy
Happy Fish Shop Oy
Herrankukkaro Oy
HP Finland Oy
Huiskulan Puutarha Oy
Idemia Finland Oy
Idäntie Ky - Österled Kb
Inhan Tehtaat Oy Ab
ITpoint Oy
Karl Forsström Ab
Kone-Yijälä Oy
Lahnakoski Oy Ab
Leevene Oy
Lesjöfors Springs Oy
Lyyti Oy
Marinetek Finland Oy
Mercury
Naantalin Neliöt Oy
Nordkalk Oy Ab

Oili Jalonen Oy
Oy Stormossen Ab
Pernod Ricard Finland Oy
Profiweld Oy Ab
Rausanne Oy
Rederi Ab Nathalie
Ruisrock
Saimaa Geopark ry
Saimaa Terminals Oy Ab
Savorak Oy
Scandi Yachts Ab Oy
Sulkavan Suursoudut
Suomen Akkukeräys Oy
Suomen Nuorisopurjehtijat ry
Tallink Silja Oy
Venemaaailma Turku
VG-Sailing Oy
Wikro Marin
Åbonejdens Andelsbank